

Οδηγίες για τη λήψη Συγκατάθεσης στα πλαίσια της καταγραφής της συνεδρίας της εξ αποστάσεως διδασκαλία

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	2
Διαδικασία λήψης συγκατάθεσης	3
Η υποχρέωση της ενημέρωσης	3
Η ανάγκη για συγκατάθεση	4
Η δυνατότητα καταγραφής της συνεδρίας από τον φοιτητή.....	5
Πρόταση για τη λήψη και ανάκληση της συγκατάθεσης	6

Εισαγωγή

Για τη νομική αντιμετώπιση του περιεχομένου ενός μαθήματος τηλεεκπαίδευσης σύγχρονης ή ασύγχρονης, μας απασχολούν κυρίως:

- η προστασία των προσωπικών δεδομένων (ΠΔ) και
- τα πνευματικά δικαιώματα.

Μεταξύ των βασικών ερωτημάτων που πρέπει να τεθούν είναι:

τι θέλουμε να προστατεύσουμε και τι μέτρα προστασίας λαμβάνουμε για αυτό;

Η παρούσα οδηγία καλύπτει μόνο τις ανάγκες προσαρμογής στο Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ). Σε περίπτωση που τίθενται και ζητήματα πνευματικών δικαιωμάτων θα πρέπει και αυτά να ληφθούν υπόψη τουλάχιστον στην αναμόρφωση του κειμένου της ενημέρωσης των φοιτητών.

Ο ΓΚΠΔ είναι σαφής και κατηγορηματικός ως προς την υποχρέωση της ενημέρωσης (αρχή της διαφάνειας) η οποία πρέπει πάντα να προηγείται της νόμιμης επεξεργασίας (αρχή τη νομιμότητας) η οποία στη περίπτωσή μας εξασφαλίζεται με τη συγκατάθεση. Το Παράρτημα περιλαμβάνει ένα πρότυπο κείμενο ενημέρωσης και συγκατάθεσης.

Διαδικασία λήψης συγκατάθεσης

Για τη διαδικασία λήψης της συγκατάθεσης πρέπει να ληφθούν υπόψη τα παρακάτω:

Η υποχρέωση της ενημέρωσης

Σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ πριν την επεξεργασία (συλλογή, καταγραφή, ανάρτηση, δημοσίευση, κοινοποίηση, διόρθωση, διαγραφή κλπ), των ΠΔ, το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να γνωρίζει και να καταλαβαίνει καλά τι πρόκειται να συμβεί με τα ΠΔ. Για τον λόγο αυτό η ενημέρωση πρέπει να είναι σύντομη, διατυπωμένη σε απλή γλώσσα και σαφής, περιλαμβάνοντας ένα σύνολο πληροφοριών σύμφωνα με τα άρθρα 12,13,14 του ΓΚΠΔ.

Στο πρότυπο κείμενο του Παραρτήματος, περιλαμβάνονται αυτές οι πληροφορίες και για τις οποίες μέσω μιας επιπλέον καθοδήγησης, ζητούνται να γίνουν συγκεκριμένες παρεμβάσεις από τους διδάσκοντες, ανάλογες με το σκοπό της καταγραφής και τον τρόπο που θα υλοποιηθεί η καταγραφή της συνεδρίας. Θα πρέπει να δοθεί προσοχή στην τελική διαμόρφωση του κειμένου δεδομένου ότι η νομιμότητα της επεξεργασίας ελέγχεται και ως προς την πληρότητα και ορθότητα της ενημέρωσης.

Σε περίπτωση που το περιεχόμενο αναρτηθεί σε site ή σε cloud υπηρεσία όπου ο χώρος αποθήκευσης είναι σε χώρα εκτός ΕΕ ή δεν καθορίζεται σαφώς (συνήθως υπηρεσίες χωρίς χρέωση πχ YouTube, facebook, WeTransfer), τότε θα πρέπει να υποθέσουμε ότι πρόκειται για διεθνή διαβίβαση δεδομένων για την οποία ενδεχομένως να μην υπάρχει απόφαση επάρκειας¹ ή/και κατάλληλες εγγυήσεις του παρόχου. Για να συνεχίσει να θεωρείται νόμιμη η συγκατάθεση, θα πρέπει οι φοιτητές να ενημερωθούν για τους πιθανούς κινδύνους που εγκυμονούν τέτοιες διαβιβάσεις προσθέτοντας μια παράγραφο με την εξής ενδεικτική διατύπωση:

« Το αρχείο καταγραφής που αναρτάται στο .....[υπηρεσία , πάροχος] ενδέχεται να αποθηκεύεται σε εξυπηρετητές (servers) που βρίσκονται σε χώρες εκτός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), ή σε χώρες που δεν υπάρχει απόφαση επάρκειας από την ΕΕ, ή δεν υπάρχουν οι κατάλληλες εγγυήσεις από τον συγκεκριμένο .....[υπηρεσία , πάροχος] για την υπηρεσία που χρησιμοποιούμε. Αυτό σημαίνει ότι δεν διασφαλίζεται το επίπεδο προστασίας των προσωπικών σας δεδομένων και τα δικαιώματά που εγγυάται ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (ΕΕ 2016/679) και υπάρχει κίνδυνος αθέμητης χρήσης, κοινοποίησης, διάδοσης και τροποποίησης των προσωπικών σας δεδομένων.»

Σημείωση: αν χρησιμοποιούνται υπηρεσίες τύπου WeTransfer για τη διαβίβαση του αρχείου καταγραφής, ένα καλό μέτρο προστασίας στην περίπτωση αυτή, που υποβαθμίζει τον κίνδυνο, είναι ο περιορισμός του χρόνου διατήρησης του αρχείου στην υπηρεσία για μερικές ημέρες και

¹ https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/international-dimension-data-protection/adequacy-decisions_en

η πρόσβαση του μέσω κωδικού χρησιμοποιώντας εργαλεία όπως το 7zip. Ο κωδικός στέλνεται στους φοιτητές με email.

Η ανάγκη για συγκατάθεση

Η λήψη της συγκατάθεσης έχει νόημα μόνο όταν καταγράφονται κατά την συνεδρία προσωπικά δεδομένα φοιτητών (εικόνα, φωνή, ονοματεπώνυμο, κείμενο που εκφράζει ερωτήματα ή προσωπικές απόψεις).

Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 32 του ΓΚΠΔ:

« Η συγκατάθεση θα πρέπει να παρέχεται με σαφή θετική ενέργεια η οποία να συνιστά ελεύθερη, συγκεκριμένη, ρητή και εν πλήρει επιγνώσει ένδειξη της συμφωνίας του υποκειμένου των δεδομένων υπέρ της επεξεργασίας των δεδομένων που το αφορούν, για παράδειγμα με γραπτή δήλωση, μεταξύ άλλων με ηλεκτρονικά μέσα, ή με προφορική δήλωση. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει τη συμπλήρωση ενός τετραγωνιδίου κατά την επίσκεψη σε διαδικτυακή ιστοσελίδα, την επιλογή των επιθυμητών τεχνικών ρυθμίσεων για υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών ή μια δήλωση ή συμπεριφορά που δηλώνει σαφώς, στο συγκεκριμένο πλαίσιο, ότι το υποκείμενο των δεδομένων αποδέχεται την πρόταση επεξεργασίας των οικείων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Επομένως, η σιωπή, τα προσυμπληρωμένα τετραγωνίδια ή η αδράνεια δεν θα πρέπει να εκλαμβάνονται ως συγκατάθεση. Η συγκατάθεση θα πρέπει να καλύπτει το σύνολο των δραστηριοτήτων επεξεργασίας που διενεργείται για τον ίδιο σκοπό ή για τους ίδιους σκοπούς. Όταν η επεξεργασία έχει πολλαπλούς σκοπούς, θα πρέπει να δίνεται(διακριτή) συγκατάθεση για όλους αυτούς τους σκοπούς. Εάν η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων πρόκειται να δοθεί κατόπιν αιτήματος με ηλεκτρονικά μέσα, το αίτημα πρέπει να είναι σαφές, περιεκτικό και να μην διαταράσσει αδικαιολόγητα τη χρήση της υπηρεσίας για την οποία παρέχεται.»

Η συγκατάθεση των διδασκόντων τεκμηριώνεται γιατί παρέχεται μέσα από τις ελεύθερες αποφάσεις που οι ίδιοι λαμβάνουν τόσο για την καταγραφή των προσωπικών τους δεδομένων κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας όσο και για την δημοσιοποίηση του περιεχομένου της.

Ως συγκατάθεση ΔΕΝ μπορούν ενδεικτικά να θεωρηθούν:

- Η αδράνεια, η σιωπή (μη απάντηση σε αίτημα συγκατάθεσης)
- Η σύνδεση στην πλατφόρμα εκπαίδευσης
- Η συμμετοχή του φοιτητή με το άνοιγμα της κάμερας ή τη αποστολή κειμένου (chat)
- Η “on camera” ερώτηση προς τον φοιτητή αν συναινεί στην καταγραφή (με ή όχι την καταγραφή σε δράση)

Παρακάτω αναφέρονται κάποιες τεχνικές που ενδεχομένως θα πρέπει να διερευνηθούν και να εφαρμοστούν ώστε να απαιτούνται λιγότερες ή και καθόλου καταγραφές ΠΔ φοιτητών και κατά συνέπεια μείωση του απαιτούμενου αριθμού των συγκαταθέσεων όπως:

- Ρύθμιση της πλατφόρμας για τον αποκλεισμό της χρήσης κάμερας από τους φοιτητές και για τη μη καταγραφή του καταλόγου συμμετεχόντων και των μηνυμάτων που ανταλλάσσουν (δεν είναι πάντοτε εφικτό)
- Αποστολή ερωτημάτων μέσω email ή άλλου καναλιού που δεν καταγράφεται
- Ανωνυμοποίηση των ΠΔ όπως αλλαγή χροιάς/παραμόρφωση φωνής, προκειμένου να τεθεί το ερώτημα «ζωντανά», ή, εκ των υστέρων η δυνατότητα τεχνικής επεξεργασίας του καταγεγραμμένου υλικού (π.χ. μοντάζ).

Η δυνατότητα καταγραφής της συνεδρίας από τον φοιτητή

Οι διαθέσιμες τεχνολογίες επιτρέπουν τους φοιτητές να καταγράψουν μια συνεδρία με χρήση διάφορων εργαλείων (πχ Camtasia, ενσωματωμένων εργαλείων στα MS Windows) και με τον τρόπο αυτό να επεξεργαστούν ΠΔ διδασκόντων και ενδεχομένως συμφοιτητών.

Σύμφωνα με άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο γ) του ΓΚΠΔ εισάγεται εξαίρεση στην εφαρμογή του κανονισμού για προσωπική και οικιακή χρήση που αποτυπώνεται και στην αιτιολογική σκέψη 18 του ΓΚΠΔ:

“Ο παρών κανονισμός δεν εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από φυσικό πρόσωπο στο πλαίσιο αποκλειστικά προσωπικής ή οικιακής δραστηριότητας και άρα χωρίς σύνδεση με κάποια επαγγελματική ή εμπορική δραστηριότητα. .... ”

Όπως έχει κρίνει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, η εξαίρεση για προσωπική και οικιακή χρήση πρέπει:

“ συνεπώς να ερμηνευθεί ως αφορώσα αποκλειστικά τις δραστηριότητες οι οποίες εντάσσονται στο πλαίσιο της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής των ιδιωτών, πράγμα το οποίο προδήλως δεν ισχύει για την περίπτωση της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η οποία συνίσταται στη δημοσίευση τους στο Διαδίκτυο με συνέπεια να αποκτά πρόσβαση στα δεδομένα αυτά απροσδιόριστος αριθμός προσώπων” ([European Court of Justice, Judgment in Case C-101/01, Bodil Lindqvist case, 6th November 2003, para 47.](#))

Η καταγραφή της συνεδρίας και η αποθήκευσή του στο προσωπικό υπολογιστή από τον φοιτητή εύκολα μπορεί να υπαχθεί στην επεξεργασία για προσωπικές ή οικιακές δραστηριότητες, αφού η επεξεργασία γίνεται από τον φοιτητή με σκοπό την καλύτερη εμπέδωση από τον ίδιο της γνώσης που του παρέχεται μέσω της τηλεεκπαίδευσης.

Η οποιαδήποτε άλλη επεξεργασία από μέρους του φοιτητή πέρα από την ίδια χρήση (δημοσίευση, ανάρτηση στο Internet, κοινοποίηση σε τρίτους άλλους κ.λπ. σε μέρος ή στο σύνολο του αρχείου) παραβιάζει τα προσωπικά δεδομένα (καθηγητή, συμφοιτητών) σύμφωνα

με τον ΓΚΠΔ και για το λόγο αυτό υπάρχει η σχετική ενημέρωση στο αντίστοιχο κείμενο στο Παράρτημα.

Η ένταξη αυτής της επεξεργασίας ΠΔ σε διαδικασίες οικιακής χρήσης και η συνακόλουθη μη εφαρμογή του ΓΚΠΔ δεν θίγει την εφαρμογή άλλων διατάξεων του δικαίου, π.χ. σχετικά με την προστασία της προσωπικότητας, των πνευματικών δικαιωμάτων και, αντίστοιχα, τα υποκείμενα των δεδομένων δεν στερούνται έννομης προστασίας.

Πρόταση για τη λήψη και ανάκληση της συγκατάθεσης

Μια απλή λύση για τη διαχείριση της συγκατάθεσης μπορεί να δοθεί με τη χρήση της πλατφόρμας eclass (eclass.uoa.gr) όπως περιγράφεται στην συνέχεια.

Ο μηχανισμός βασίζεται στην δημιουργία δύο ερωτηματολογίων, το ένα για τη λήψη και το δεύτερο για την ανάκληση των συγκαταθέσεων. Σίγουρα αυτός ο μηχανισμός δεν λύνει όλα τα προβλήματα αλλά αποτελεί μια πρώτη λύση. Ο τίτλος του **ερωτηματολογίου - συγκατάθεσης** θα πρέπει να περιέχει ένα μοναδικό αναγνωριστικό για να προσδιορίζεται εύκολα η συνεδρία π.χ. Δήλωση συγκατάθεσης για την τηλεδιάσκεψη της 10/4/2020 ή Δήλωση συγκατάθεσης για την 3^η τηλεκπαίδευση. Στην περιγραφή του ερωτηματολογίου μπορεί να τοποθετηθεί το κείμενο της ενημέρωσης, (προσοχή στο link που υπάρχει στο κείμενο, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω) και θα πρέπει να δημιουργηθούν δύο ερωτήσεις χωρίς προεπιλογή και με τίτλους «ΣΥΜΦΩΝΩ» «ΔΕΝ ΣΥΜΦΩΝΩ» ή «ΝΑΙ», «ΟΧΙ» .

Ο τίτλος του **ερωτηματολογίου – ανάκλησης της συγκατάθεσης** θα πρέπει να περιέχει το μοναδικό αναγνωριστικό του τίτλου της συγκατάθεσης π.χ. Ανάκληση της συγκατάθεσης για την τηλεδιάσκεψη της 10/4/2020 ή Ανάκληση της συγκατάθεσης για την 3η τηλεκπαίδευση. Δεν χρειάζεται κείμενο ενημέρωσης. Το πρώτο ερώτημα μπορεί να είναι: «Επιθυμείτε να ανακαλέσετε την συγκατάθεση σας;» και θα πρέπει να δημιουργηθεί μια ερώτηση χωρίς προεπιλογή και με τίτλο «ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ»

Η διάρκεια διατήρησης της ανάκλησης της θα πρέπει να είναι όσο και ο χρόνος διατήρησης του αρχείου καταγραφής

Παράρτημα

Ενημέρωση και Συγκατάθεση για την καταγραφή της συνεδρίας στην online εξ αποστάσεως διδασκαλίας (ενδεικτικό κείμενο)

Ενημέρωση συμμετέχοντα στην online εξ αποστάσεως διδασκαλίας για την καταγραφή των προσωπικών του δεδομένων

Το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, συμμετέχει ενεργά στα μέτρα για τον περιορισμό της εξάπλωσης του κορωνοϊού COVID 19 και παράλληλα ενισχύει την προσπάθεια του για την συνέχιση της εκπαιδευτικής του δραστηριότητας μέσα από σύγχρονα εργαλεία τηλεεκπαίδευσης, ως μια βέλτιστη λύση στα απαραίτητα περιοριστικά μέτρα στη μετακίνηση των ανθρώπων για την προάσπιση της δημόσιας υγείας.

Καταγράφουμε τη συνεδρία της online εξ αποστάσεως διδασκαλίας του μαθήματος στο οποίο καλείστε να συμμετάσχετε, για την ανάπτυξη ψηφιακού εκπαιδευτικού περιεχομένου, το οποίο θα είναι διαθέσιμο μέσω της πλατφόρμας <http://.....> στους φοιτητές του ΕΚΠΑ, οι οποίοι δεν είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν απομακρυσμένα το μάθημα ή οι ίδιοι να ανανεώσετε τις γνώσεις σας [διορθώστε ή αντικαταστήστε το κείμενο ώστε να ανταποκρίνεται στο πως θα αξιοποιηθεί η καταγραφή και ποιοι θα έχουν την δυνατότητα πρόσβασης]

Κατά τη συμμετοχή σας στην συνεδρία ενδέχεται να καταγραφούν σε αρχείο βίντεο προσωπικά σας δεδομένα, όπως η συμμετοχή σας με το όνομά σας, οι δραστηριότητές σας στο πλαίσιο του μαθήματος όπως π.χ. η εικόνα σας σε περίπτωση που εσείς επιλέξετε να χρησιμοποιήσετε την βιντεοκάμερά σας, η φωνή σας σε περίπτωση υποβολής ερώτησης με τη χρήση του μικροφώνου, η γραπτή ερώτησή ή τη τοποθέτησή σας σε περίπτωση που την πραγματοποιήσετε στο δημόσιο ηλεκτρονικό πεδίο της πλατφόρμας και όχι με προσωπικό μήνυμα στον διδάσκοντα. Για το λόγο αυτό ζητούμε στη συνέχεια τη συγκατάθεσή σας. Η παροχή ή η άρνηση της συγκατάθεσής σας δεν επηρεάζει με κανένα τρόπο τις όποιες σχέσεις σας με το ΕΚΠΑ ή τον διδάσκοντα ή τους άλλους φοιτητές [Να προσδιοριστούν με ανάλογο τρόπο τα προσωπικά δεδομένα που ενδεχομένως θα καταγραφούν ανάλογα με το εργαλείο online εξ αποστάσεως διδασκαλίας που χρησιμοποιείτε.]

Το αρχείο καταγραφής της συνεδρίας θα είναι διαθέσιμο στην παραπάνω ιστοσελίδα για 3 έτη. [να προσδιοριστεί ο χρόνος που επιθυμείτε σύμφωνα με τον σκοπό που εξυπηρετείται. Δεν θα πρέπει να είναι υπερβολικά μεγάλος]

Για τα προσωπικά σας δεδομένα που συλλέγονται στο αρχείο καταγραφής τη συνεδρία λαμβάνονται επαρκή μέτρα για την προστασία τους από τυχαία ή αθέμιτη καταστροφή, αλλοίωση, απαγορευμένη διάδοση ή πρόσβαση και κάθε άλλη μορφή αθέμιτης επεξεργασίας, όπως είναι η ελεγχόμενη πρόσβαση στο σύστημα καταγραφής του βίντεο και στο αρχείο βίντεο.

Μπορείτε να ανακαλέσετε τη συγκατάθεσή σας οποιαδήποτε στιγμή. Η ανάκληση της συγκατάθεσης δεν θίγει τη νομιμότητα της επεξεργασίας που βασίστηκε στη συγκατάθεση προ της ανάκλησής της. Με την ανάκληση της συγκατάθεσης σας τα προσωπικά σας δεδομένα θα διαγραφούν από το αρχείο καταγραφής και το αναρτημένο αρχείο. Επιπλέον μπορείτε για τα προσωπικά σας δεδομένα να ασκήσετε τα δικαιώματα της διαγραφής, της ενημέρωσης, της πρόσβασης, της διόρθωσης και της εναντίωσης.

Για την άσκηση των δικαιωμάτων σας αλλά και για περισσότερη ενημέρωσή στην προστασία των προσωπικών σας δεδομένων παρακαλούμε επισκεφτείτε την ιστοσελίδα μας κάνοντας κλικ [εδώ](#).

Η δημοσίευση, η ανάρτηση στο Internet, η κοινοποίηση σε τρίτους, η μετάδοση, η διανομή με οποιοδήποτε τρόπο, του συνόλου ή μέρους των ηλεκτρονικών μαθημάτων, χωρίς προηγούμενη ρητή γραπτή συγκατάθεση των υποκειμένων των δεδομένων (διδάσκοντες, συμφοιτητές κ.α) που έχουν καταγραφεί τα προσωπικά τους δεδομένα, παραβιάζει το Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (EU 2016/679) και το ν. 4624/2019. **[σε περίπτωση που τίθενται ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή άλλης προστασίας του περιεχομένου του μαθήματος, μπορεί να προσαρμοστεί κατάλληλα το κείμενο]**

Συγκατάθεση συμμετέχοντα στην online εξ αποστάσεως διδασκαλίας.

Συμφωνείτε να καταγράψουμε κατά την διάρκεια της εξ αποστάσεως διδασκαλίας προσωπικά σας δεδομένα, όπως αναφέρονται πιο πάνω, για την ανάπτυξη ψηφιακού εκπαιδευτικού περιεχομένου, το οποίο **θα είναι διαθέσιμο μέσω της πλατφόρμας <http://.....> [για σύντομη αναφορά το τι πρόκειται να γίνει με το αρχείο, όπως αναφέρεται πιο πάνω];**

Συμφωνώ

Δεν συμφωνώ